

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: koolieelse lasteasutuse õpetaja

Sandra Kask

TARTU LINNA JA MAAKONNA LASTEAIASÕPETAJATE USKUMUSED
LASTEKIRJANDUSE KASUTAMISE VÕIMALUSTEST VÄÄRTUSHOIAKUTE
KUJUNDAMISEL JA VÄÄRTUSKASVATUSES
bakalaureusetöö

Juhendaja: eesti keele algõpetuse assistent Age Salo

Tartu 2017

Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajate uskumused lastekirjanduse kasutamise võimalustest
väärtushoiakute kujundamisel ja väärtuskasvatases

Resümee

Lastele mõeldud raamatute kasutamine toetab väärtuskasvatuse läbiviimist lasteaias ja laste väärtushoiakute kujundamist. Lastekirjanduse valikul toetuvad lasteaiaõpetajad muu hulgas oma uskumustele väärtustest ja lastekirjanduse kasutamise kogemustele õpetamisel.

Lasteaiaõpetajate uskumused lasteraamatutest ja neis esitatud väärtustest võivad kanduda edasi lastele. Autori eesmärk oli välja selgitada, milliseid väärtusi saab Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajate arvates lastele õpetada lastekirjanduse abil ning võrrelda nooremate ja vanemate lasteaiaõpetajate uskumusi väärtushoiakute kujundamisest ning väärtuskasvatusest lastekirjanduse toel. Eesmärgi täitmiseks viidi läbi kvantitatiivne uurimus, milles osales 100 Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajat. Tulemused näitasid, et lasteaiaõpetajate arvates kajastavad nende poolt rühma toodud lasteraamatud kõige enam abivalmidust, sallivust, ausust ja põhimõttekindlust. Selgus ka, et lasteaiaõpetajad peavad muinaşjuttu kõige sobivamaks lastekirjanduse liigiks väärtuskasvatases ja vanemad lasteaiaõpetajad peavad lastekirjanduse kasutamist väärtuste õpetamisel olulisemaks kui nooremad.

Võtmesõnad: lasteaiaõpetajate uskumused, lastekirjandus, väärtuskasvatus, väärtushoiakud.

The Beliefs Held by Kindergarten Teachers in Tartu City and County Concerning the Possibilities of Using Children's Literature in Value-based Education and in Shaping Values

Abstract

The use of children's literature supports value-based education in kindergarten and helps to shape children's attitudes to values. Kindergarten teachers rely on their own values and on their experience of using children's literature and consequently, their own values and the values presented in children's books can be also conveyed to the children. The author's aim was to determine which values can be taught through children's literature and to compare which beliefs are held by younger and older kindergarten teachers about how to shape values and to use value-based education with the help of children's literature. To reach the aim, the author conducted a quantitative study among 100 kindergarten teachers in Tartu city and county. The results of the study demonstrated that kindergarten teachers think that the children's books they have brought to the kindergarten mostly reflect helpfulness, tolerance, honesty and integrity. The results also showed that kindergarten teachers think that the fairy-tale is the most appropriate genre of children's literature to be used in value-based education and that older kindergarten teachers consider using children's literature more important in shaping the values of children than their younger colleagues.

Keywords: kindergarten teachers' beliefs, children's literature, value-based education, values

Sisukord

Sissejuhatus	5
Väärtuste liigitused ja lasteaiaõpetajate uskumused väärtuskasvatusest	6
Väärtuskasvatus ja väärtushoiakute kujundamine lasteaias	9
Lastekirjanduse määratlus ja liigid	10
Lastekirjanduse roll lapse väärtushoiakute kujundamisel	12
Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid	12
Metoodika	13
Valim	13
Mõõtevahend ja protseduur	14
Andmeanalüüs	15
Tulemused	15
Arutelu	20
Tänuõnad	22
Autorsuse kinnitus	22
Kasutatud kirjandus	23
Lisa 1. Ankeetküsimustik koolieelse lasteasutuse õpetajale	

Sissejuhatus

Lasteaiaõpetajate uskumuste uurimine võimaldab mõista õpetaja mõttemaailma ja õpetamise strateegiaid (Loogma & Talts, 2009; Pajares, 1992). Lasteaiaõpetajate uskumuste uurimine on vajalik, kuna lasteaiaõpetajate uskumused erinevate väärtuste kohta võivad edasi kanduda õpetavatele lastele, sest uskumused kujunevad välja varajases eas ja uskumusi omandatakse ka inimesele lähedastelt mudelitelt (Richardson, 2003). Lasteaiaõpetajate uskumused väärtustest peegelduvad igapäevastes tegevustes ja õpetajad valivad enda uskumusi järgides õppetegevusi, mistõttu on uskumustel tähtis roll ka lastekirjandusega seotud tegevuste valikul (Nespor, 1987; Peterson, Suur, & Õun, 2010; Richardson, 2003).

Lasteaiaõpetaja ülesanne on aidata ka lastel selgusele jõuda enda väärtustes ja kujundada väärtushoiakuid (Sutrop & Harro-Loit, 2013; Tuulik, 2006; Veisson & Kuurme, 2010). Väärtuskasvatuse ja lastekirjanduse abil saavad lapsed tutvuda väärtustega, väärtustele mõelda ja neid omandada (Cooper, Burman, Ling, Razdevsek-Pucko, & Stephenson, 2009; Eyre & Eyre, 2014; Mills, 2014; Schihalejev, 2011; Veisson & Kuurme, 2010). Laps tutvub raamatu abil väärtustega ja omandab seeläbi väärtushoiakuid, kuid raamatu lasteaeda valib üldjuhul lasteaiaõpetaja järgides uskumusi väärtuste ja lastekirjanduse kohta. Jung (2013) sõnul peetakse väärtuste õpetamist oluliseks, teiselt poolt räägitakse väärtustest vähe (Jung, 2013).

Harjumaa ja Tallinna lasteaiaõpetajate seas läbi viidud uurimuses uskusi kõik vastajad, et lasteaiaõpetaja ülesandeks on õpetada lastele probleemide lahendamist, julgustada lapsi arutlema ja küsimusi esitama (Pärnits, 2013). Just raamatu kaudu saab õpetada lastele probleemide lahendamist, arendada arutlemisoskust ja suunata seeläbi ka laste väärtushoiakuid (Müürsepp, 2010; Pittelkow & Jacob, 2004). Seega väärtuskasvatuse läbiviimise jaoks on efektiivne kasutada lasteraamatuid (Schihalejev, 2015).

Uurimused on näidanud, kui palju ja mis eesmärgil lasteaiaõpetajad lasteraamatuid kasutavad. Lätse (2014) uurimusest 41 Põltsamaa lasteaiaõpetaja seas selgus, et lasteraamatuid kasutab vähemalt 4–5 korda kuus 21 õpetajat, et arendada lapses koostööoskust ja teistega arvestamist. Selleks, et laps oleks abivalmis ja oskaks abi paluda, kasutavad õpetajad lasteraamatuid enamasti korra kuni kolm korda kuus. Kõõra (2012) uurimusest selgus, et kõige vähem väärtusi omandab laps raamatute lugemise ja käskude, keeldude kaudu. Eelneva põhjal saab öelda, et lasteraamatu kasutamist ei peeta oluliseks igapäevases kasutuses. Lasteaiaõpetajad arvavad, et lastekirjanduse kaudu omandavad lapsed vähem väärtusi, kuid just lastekirjandus võiks olla üheks võimalikuks väärtuste kujundajaks.

Kuna antud valdkonnast on vähe teadmisi, ei saa öelda, kas lasteaiaõpetajad valivad lastekirjandust enda väärtushoiakute järgi.

Töö eesmärk on välja selgitada, milliseid väärtusi saab Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajate arvates lastele õpetada lastekirjanduse abil ning võrrelda nooremate ja vanemate lasteaiaõpetajate uskumusi väärtushoiakute kujundamisest ning väärtuskasvatusest lastekirjanduse toel.

Õpetajate uskumused

Uskumused on teadmistest tugevamad teadvustamata ja inimese isiklike oletuste põhjal tehtud arusaamad maailma kohta (Kagan, 1992; Nespor, 1987; Richardson, 2003). Uskumused kujunevad välja noores eas ja nende muutmine on hiljem keeruline või võimatu (Eyre & Eyre, 2014; McAlpine, Eriks-Brophy, & Crago, 1996; Nespor 1987; Pajares, 1992). On leitud, et õpetajate uskumused ei muutu olulisel määral, kui nad saavad uusi teadmisi, aga need muutuvad siis, kui õpetajad saavad praktilisi kogemusi ehk jõuavad isiklike oletuste põhjal mingi arusaamani (Pajares, 1992). Õpetajate uskumusi uurides on võimalik mõista õpetaja mõttemaailma ja õpetamise strateegiaid (Loogma & Talts, 2009; Pajares, 1992).

Õpetajate uskumused on seotud õpilaste, klassiruumi ja õpetamiseks mõeldud materjalidega ja need kajastuvad õpikeskkonnas (Kagan, 1992; Levin, 2015; Loogma & Talts, 2009). Fives ja Buehl (2012) uurisid erinevaid õpetajate uskumuste teemal tehtud uuringuid ja leidsid, et õpetaja uskumusi on uuritud kuuel erineval suunal: õpetaja enda, ümbruskonna, teadmiste, õpetamise praktika, õpetamisele lähenemise ja õpilaste kohta. Õpetajate uskumuste tähtsusele viitab ka viimase 20 aasta jooksul suurenenud uuringute arv (Ashton, 2015). Eesti koolides töötavate õpetajate uskumusi on uuritud ja on leitud, et need on pigem konstruktivistlikud kui traditsioonilised (Loogma & Talts, 2009). Ka Eesti lasteaiaõpetajate puhul on leitud, et lasteaiaõpetajad usuvad pigem konstruktivistlikku õpikäsitlust (Pärnits, 2013). Konstruktivistlike uskumustega õpetajad peavad oluliseks iseseisva mõtlemisoscuse arendamist ja oskust teadmisi rakendada, samas kui traditsiooniliste uskumusega õpetajad suunavad lapsi reegleid järgima ja jäljendama (Loogma & Talts, 2009).

Väärtuste liigitused ja lasteaiaõpetajate uskumused väärtuskasvatusest

Väärtused on eesmärgid ja soovid, mis juhivad tegevusi, valikuid ja kujundavad elu (Carlsson, 2011; Eyre & Eyre, 2014; Mitt, 2012; Pilli & Maandi, 1998; Schihalejev, 2011; Veisson & Kuurme, 2010). Eesti keele seletava sõnaraamatu (2009) sõnul on väärtus „Asja,

nähtuse või olendi positiivne või negatiivne tähendus inimese jaoks “. Väärtuseid tuleb kujundada selleks, et laps oleks ühiskonnas õnnelik ja vastutustundlik (Veisson & Kuurme, 2010). Ka Eyre ja Eyre (2014) arvates on väärtused tihedalt seotud õnnega, sest väärtusi järgides saab inimene tunda heaolutunnet.

Väärtusi jaotavad erinevad autorid erineval viisil. Eyre ja Eyre'i (2014) järgi jagunevad väärtused olemise ja andmise väärtusteks. Olemise väärtused on need, mis määravad käitumisviisi ja teiste inimeste kohtlemise (ausus, julgus, rahumeelsus, eneseusaldus, distsipliin, truudus). Andmise väärtused on need, mis on mõeldud teistele inimestele andmiseks (austus, armastus, lojaalsus, isetus, lahkus, halastus). Mitt (2012) on toonud välja seitse põhiväärtust, mis omakorda sisaldavad endas alamväärtusi:

- 1) armastus (koostöö, sõprus, headus, abivalmidus);
- 2) tarkus (uudishimu, leidlikkus, tähelepanu);
- 3) julgus (enesekindlus, huumorimeel, iseseisvus);
- 4) töökus (kannatlikkus, järjepidevus);
- 5) hea käitumine (ausus, kombed, usaldusväarsus);
- 6) vastutus (kohusetunne);
- 7) sallivus (aktsepteerimine, kaastunne, hoolimine, osavõtlikkus, empaatiavõime).

Schilleri ja Bryanti (2009) jaotuses on 16 põhiväärtust jaotatud selle järgi, et autorid peavad neid traditsioonilisteks väärtusteks. Jaotuses olevateks väärtusteks on: empaatia ja osavõtlikkus, koostööoskus, julgus, järjekindlus ja pühendumine, õiglustunne, abivalmidus, ausus ja põhimõttekindlus, huumorimeel, iseseisvus ja enesekindlus, lojaalsus, kannatlikkus, uhkus, leidlikkus, austus, kohusetunne ning sallivus. Schiller & Bryant (2009) soovivad, et täiskasvanu mõtleks nende väärtuste olulisusele, et neid edaspidi au sees hoida ja nendega lastele eeskujuks olla. Seejuures võib iga inimene need väärtused järjestada enda tõekspidamistest lähtuvalt. Järgnevalt on välja toodud Schilleri ja Bryanti (2009) seletused põhiväärtustele ja selgitustele on lisatud juurde uurimused.

Empaatiavõime aitab inimesel teiste inimeste kaudu end paremini mõista ja osavõtlikkus aitab lapsel arvestada teiste inimeste tunnete ja kogemustega (Schiller & Bryant, 2009). Maisväli (2013) uurimusest tuli välja, et 4–6 aastastel lastel on olemas empaatiavõime ja neil on võime tajuda ka piltidel olevate inimeste tundeid, kui lisaks pildile loetakse ette olukorra kirjeldus. Koostööoskus on see, kui liigutakse ühise eesmärgi poole nii, et kõik ühendavad oma jõu – see aitab tulemusteni kiiremini jõuda ja annab võimaluse nautida kaaslaste seltskonda (Schiller & Bryant, 2009). Klaose (2011) järgi tunnevad tänapäeval noored kiirelt ära selle, et koostöö on edasiviiv, kuna ühiselt saab saavutada eesmärgi kiiresti

ja lühikese ajaga, samas kui vanemast generatsioonist inimesed on mõistanud koostöö olulisust alles vanemasse ikka jõudes. Julgus on võime olla üle keerulisest või hirmutavast olukorrast ja julgemaks on võimalik saada siis, kui olukord lahti seletatakse ja leitakse võimalus olukorraga toime tulemiseks. Järjekindlus ja pühendumine aitavad saavutada soovitud eesmärgi, olla sihikindlad ja keskenduda olulisele. Õiglustunne on suhtumine teistesse eelarvamustevabalt ja erapooletult. Abivalmidus on soov teisi inimesi aidata ja abivajajale toeks olla (Schiller & Bryant, 2009). Abivalmidust peetakse põhikooli astmes ja täiskasvanu eas üheks väärtuseks, mis peaks olema ühes ideaalses sõbras (Sirdla, 2013). Ausus on teiste kohtlemine õiglaselt ja ausust peetakse usalduse aluseks, millel omakorda põhinevad suhted (Schiller & Bryant, 2009). Hays ja Carver (2014) viisid läbi uuringu 3–7 aastaste laste seas ja leidsid, et täiskasvanute suhtumine aususesse ja valetamisse võib avaldada mõju laste isiklikule aususele. Põhimõttekindlus on enda vastu ausaks jäämine ja enda tõekspidamistele truaks olemine. Huumorimeel on meie igapäevaelu osa, mis aitab märgata naljakaid olukordi ja nende üle naerda. Huumorimeelt tuleb arendada, kuna see ei ole kaasa sündinud ja huumorimeelega käsikäes käiv nali aitab raskete olukordadega toime tulla (Schiller & Bryant, 2009). Huumorimeel on oluline ka õpetajatel, kuna huumori kasutamine tegevustes aitab luua turvalist keskkonda ja köidab tähelepanu (Skinner, 2010).

Iseseisvus on võime iseendaga hakkama saada ja selle kujundamine on laste puhul oluline, kuna kasvades peavad lapsed hakkama aina rohkem iseendaga toime tulema (Schiller & Bryant, 2009). Enesekindlus on iseendas kindel olemine (Eesti õigekeelsussõnaraamat, 2013). Lojaalsus on tihedas seoses pühendumisega, mis tähendab, et jäädakse takistustele vaatamata lähedase inimese kõrvale või truaks iseendale. Kannatlikkus väljendub selles, kui inimene suudab ettetulevaid viivitusi rahulikult oodata. Uhkus on rahulolutunne, mis vallandub, kui jõutakse soovitud eesmärgini või täidetakse keeruline ülesanne. Leidlikkus on olukordade lahendamine tavapärasest erineval, ehk uudsel moel. Austus väljendub viisakas ja lugupidavas käitumises ja see tähendab, et kedagi imetletakse ja hinnatakse. Kohusetunne on inimesel, kes täidab oma kohustused ja on seeläbi usaldusväärne – tema peale saab loota. Sallivus on teistesse õiglane ja objektiivne suhtumine – see tähendab erinevuste tunnustamist ja mõistmist (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009; Schiller & Bryant, 2009).

Schilleri ja Bryanti (2009) jaotust on kasutatud väärtuskasvatusega seotud uurimustes ka varasemalt, näiteks Paide (2012), Kõõra (2012) ja Belova (2016) bakalaureusetöodes. Paide (2012) selgitab selle väärtusjaotuse kasutamist sellega, et mitmed nendest väärtustest on välja toodud ka koolieelses riiklikus õppekavas (2011). Ka antud töös lähtutakse uurimuse tegemisel Schilleri ja Bryanti (2009) põhiväärtuste määratlustest.

Viimasel aastakümnel on läbi viidud mitmeid uuringuid, et välja selgitada lasteaiaõpetajate seas oluliseks peetud väärtusi. Õpetaja jaoks olulised väärtused peegelduvad tema igapäevases suhtlemises ja käitumises (Peterson et al., 2010). Kõõra (2012) uurimusest selgus, et kõige olulisemaks väärtuseks peavad lasteaiaõpetajad sotsiaalset toimetulekut, armastust ja positiivset hoiakut. Courti ja Rosentali (2007) uuringust selgus, et lasteaiaõpetajad tähtsustavad enim sõprust ja austust. Aruste (2014) uurimusest selgus, et lasteaiaõpetajad hindavad kõige enam hoolivust ja häid kombeid. Enim oluliseks hinnatud väärtusi kujundatakse ka lastes (Peterson et al., 2010). Kõige raskemini õpetatavaks väärtuseks peetakse ausust (Thompson, 2011).

Väärtuskasvatus ja väärtushoiakute kujundamine lasteaias

Väärtuskasvatus on ühiskonna väärtustega kohanemine täiskasvanu toel, mille abil tahetakse õpetada last väärtustama, väärtuste üle mõtlema ning kujundada sihipäraselt väärtushoiakuid (Erelt et al., 2014; Schihalejev, 2011; Veisson & Kuurme, 2010). Seega, lasteaiaõpetaja ülesanne on aidata lastel selgusele jõuda enda väärtustes ning kujundada olulisi väärtushoiakuid (Sutrop & Harro-Loit, 2013; Tuulik, 2006; Veisson & Kuurme, 2010). Inimeste väärtushoiakud väljenduvad selles, kuidas nad käituvad, teevad valikuid ja hindavad mingeid sündmusi. Väärtushoiakuid omandavad inimesed tihti eeskujusid matkides ja need väljenduvad teadvustamatuna käitumises (Schihalejev, 2011). Väärtushoiakute kujunemine algab väga varajases eas, mistõttu on nii lasteaias kui ka koolil vastutus õpetada olulisemaid väärtusi (Pilli & Maandi, 1998; Sutrop, 2009). Ka Eesti elukestva õppe strateegia 2020 (2014) sätestab, et 21. sajandi õpetaja on väärtushoiakute kujundaja. Väärtused on õppekava läbiv teema ja väärtuskasvatus on lasteaias õppe- ja kasvatustöö aluseks (Schihalejev & Pevkur, 2010; Vahter, 2010). Kõõra uurimusest (2012) selgus, et ka lasteaiaõpetajate arvates on väärtuskasvatus lasteaias oluline, kuna see puudutab inimese elu ja isiksust. Paide (2012) uurimusest selgus, et väärtuste õpetamist lasteaias pidasid väga oluliseks 88,8% õpetajatest. Ühelt poolt peetakse väärtuste õpetamist oluliseks, teiselt poolt räägitakse väärtustest vähe (Jung, 2013).

Olulised põhimõtted riiklikus õppekavas on lapse tervislik areng, lapse arengu ja loovuse toetamine. Väärtushoiakute kujundamise olulisusele viitab koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) § 3 (2), kus peetakse õppe- ja kasvatustegevuses tähtsaks nii lapse vaimset, sotsiaalset kui ka emotsionaalset arengut, tänu millele õpib laps ümbritsevat keskkonda mõistma, terviklikust minapildist aru saama ja eetilisele käitumisele. Ka õpetatakse

väärtusi valdkonna „Mina ja keskkond“ kaudu, kus pannakse rõhku üldinimlikele väärtustele nagu näiteks ausus, hoolivus, õiglus (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2011).

Õpetajad peavad väärtuskasvatust lasteaia õppetegevuste osaks, kuid väärtuskasvatus on lasteaias tihti läbi mõtlemata ja planeerimata (Thornberg, 2008). Väärtuskasvatus toimub lasteaias kogu aeg, kuna igasugune käitumine väljendab väärtusi, kuid teadvustatud väärtuskasvatuse korral saame rääkida eesmärgistatud väärtuskasvatusest. Eesmärgistatud väärtuskasvatuse abil on õpetajal võimalik aidata lastel läbi iseenda jõuda ka teiste inimeste mõistmiseni (Neeme, 2011). Ka Petersoni ja teiste (2010) sõnul õpetaja jaoks olulised väärtused peegelduvad tema igapäevases suhtlemises ja käitumises.

Raamat „Väärtuskasvatus tarkuste hoidiste abil“ aitab õpetajatel väärtusi õpetada läbi erinevate tegevuste, näiteks on raamatus erinevad jutud väärtuste tutvustamiseks (Mitt, 2012). Aruste (2014) uurimusest selgus, et tarkuste hoidiste metoodikat kasutavad 83 õpetajast mõned korrad kuus või igapäevaselt 91%. Uurimusest ilmnis ka see, et 89,2% õpetajate arvates on tarkuste hoidiste metoodika teinud lapsed positiivsemaks ning tegevustes aktiivsemaks. Tulemuste põhjal on meetod populaarne ning avaldanud positiivset mõju lastele, seega raamat on kasulik nii lastele kui ka õpetajale.

Lastekirjanduse määratlus ja liigid

Lastekirjanduse mõistet on üheselt raske defineerida, sest ei ole selgelt määratletud, kes on laps ja mis on kirjandus (Müürsepp, 1998). Samuti teeb lastekirjanduse määratlemise keeruliseks võimalus lasteraamatuid erinevalt liigitada (Krusten, 1995; Müürsepp, 1998). Lasteraamatuteks loetakse vaid otseselt lastele kirjutatud raamatuid või neid raamatuid, tekste (nt ajalehed), mida lapsed loevad lisaks lasteraamatutele (Krusten, 1995; Krusten et al., 2006; Müürsepp, 1998; Nikolajeva, 1996). Peale selle liigitatakse lastekirjandus nii ilukirjanduse kui ka mitte-ilukirjanduse valdkonda (nt kooliõpikud, aabitsad), kuid leidub teoseid, mis jäävad piirialadele ja on raskesti määratletavad (Krusten, 1995). Mitmete autorite toetudes võib öelda, et lastekirjandus on lastele mõeldud ja täiskasvanute poolt kirjutatud kirjandus, mis arvestab laste ootustega (Krusten et al., 2006; Mills, 2014; Nikolajeva, 1996).

Lastekirjanduses on esindatud kõik ilukirjanduse põhiliigid (draama, luule, proosa) ja žanrid (romaan, komöödia, luule, jutustus, muinasjutt, draama) (Krusten, 1995). Lasteraamatuid rühmitatakse vanuseastmeti või vormi järgi. Ealiselt jaotatakse lastekirjandust väikelaste-, koolieelikute ning noorema, keskmise ja vanema kooliea kirjanduseks. Väikelastekirjandus on mõeldud 1–4aastastele lastele ja selle peamine eesmärk on lapsele raamatu tutvustamine. Sellised raamatud on paljude illustatsioonidega, mängulised ja lihtsalt

sõnastatud. Koolieelikutele mõeldud kirjandus on mõeldud lugema õppivatele 5–7aastastele lastele. Vormi kohaselt jaotatakse raamatud järgnevalt: juturaamatud, pildiraamatud, muinasjutud, luuletused (Krusten et al., 2006)

Juturaamat on ilukirjanduslik teos, millele on iseloomulik piltlik-kujundlik väljendusviis (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009; Krusten et al., 2006). Juturaamatut saab kasutada uute sõnade õpetamiseks. Laps õpib uusi sõnu rohkem, kui juttu räägitakse korduvalt ja seletatakse koos lahti erinevad sõnad ja väljendid (Penno, Wilkinson, & Moore, 2002).

Pildiraamatud on raamatud, kus pildid on sõnade toetuseks, tänu millele õpib laps nimetama nähtut ning võrdlema pilte tegelikkusega (Pittelkow & Jacob, 2004).

Pildiraamatutes olevate sõnade ja piltide suhe on varieeruv. Pildiraamatutes võivad sõna ja pilt üksteist täiendada ja täpsustada, kuid need võivad olla ka omavahel vastuolus. Kui pildid on meisterlikult tehtud, siis võib juhtuda, et see päästab kehvemini kirjutatud teksti ning aitab lugeja fantaasiale kaasa (Niitra, 2014).

Muinasjutt on välja mõeldud lugu, milles toimub tegevus imepärases maailmas (Eesti keele seletav sõnaraamat, 2009). Muinasjutt on lapse minapildi jaoks oluline, sest muinasjutu kaudu areneb tundeelu ja elukogemus, näiteks saab laps läbi muinasjututegelaste mõelda enda soovidele ja nõrkustele ning elada välja negatiivseid emotsioone (Krusten, 1995). Tegelased, kellel on selged halvad ja head jooned, aitavad raamatusse ja probleemidesse sisse elada – raamatusse sisse elamise kaudu saab laps olla tulevikus valmis uuteks olukordadeks (Schihalejev, 2015). Bettelheimi (2007) sõnul on muinasjutul lisaks lapse lõbustamisele tähtis roll ka lapse isiksuse arengu toetamisel, kuna tänu muinasjutule on võimalik lapsel saada teadmisi enda kohta.

Luuletus on konkreetse ja korrapärase struktuuri järgi koostatud tekst, mille alla kuuluvad hällilaulud, hüpitus- ja mängituslaulud, õpetavad laulud ning laste poolt loetud ja lauldud luule (nt liisusalmid) (Krusten et al., 2006). Lastele mõeldud luuleraamatud on muutunud lastepärasemaks ja üha rohkem esineb luuleraamatutes illustratsioone. Illustratsioonide jaoks kunstnikku valides mõeldakse varasemast rohkem sellele, kuidas läheb kokku luuletuse olemus ja kunstniku pildid. Proovitakse lapsi luulest huvitama panna, tehes selleks värviraamatuid, ebaharilikke köiteid ja erinevates suurustes raamatuid (Palm, 2014).

Lastekirjanduse roll lapse väärtushoiakute kujundamisel

Lastekirjandus võimaldab lastel kujundada väärtusi ja saada kogemusi, sest kõik raamatud väljendavad väärtusi (Cooper et al., 2009; Mills, 2014). Nii väärtuskasvatuse kui ka lastekirjanduse abil tutvuvad lapsed väärtustega, omandavad väärtusi ja mõtleavad väärtuste üle (Cooper et al., 2009; Eyre & Eyre, 2014; Mills, 2014; Schihalejev, 2011; Veisson & Kuurme, 2010). Lepini (2012) uurimusest selgus, et õpetajate arvates õpetavad muinasjutud väärtusi ja hoiakuid. Kirjandus on neutraalne, kuid lastekirjanduses on palju rõhku pandud laste hoiakute arendamisele. Tuleb jälgida, mida lastele lugeda antakse või ette loetakse, kuna need tekstid või raamatud kujundavad laste hoiakuid. Lasteraamat annab edasi väärtusi ja ideid, mille abil laps kujundab oma arusaamu ühiskonna kohta (Reynolds, 2012). Ka Hunti (1995) hinnangul peegeldavad lasteraamatud seda, milline ühiskond soovib olla või millisena on ühiskond soovinud end minevikus näidata. Hea lasteraamat on see, mis julgustab last elus toime tulema – kui tekivad probleemid, siis need lahenevad ning lool on rõõmutekitav lõpp. Julgustavad raamatud tekitavad lapsele turvatunde (Müürsepp, 2010; Schihalejev, 2015).

Eestis on läbi viidud mitmeid uuringuid selle kohta, kui palju ja mis eesmärgil lasteaiaõpetajad lasteraamatuid kasutavad. Kõõra (2012) uurimusest selgus, et lasteaiaõpetajate arvates omandab laps väärtusi kõige enam eeskuju, isikliku kogemuse, õpetamise ja vestluse kaudu. Arvati, et kõige vähem väärtusi omandab laps raamatute lugemise ja käskude, keeldude kaudu. Harjumaa ja Tallinna lasteaiaõpetajate seas läbi viidud uurimuses selgus, et kõik vastajad uskusid, et lasteaiaõpetaja ülesandeks on õpetada lastele katsetamist, luua loovaid olukordi, julgustada lapsi arutlema ja küsimusi küsima ning lasteaiaõpetaja peab õpetama lastele probleemide lahendamist (Pärnits, 2013). Just raamatu kaudu saab õpetada lastele probleemide lahendamist, arendada arutlemisoskust ja arendada laste fantaasiat (Müürsepp, 2010; Pittelkow & Jacob, 2004; Schihalejev, 2015).

Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Töö eesmärgiks on välja selgitada, milliseid väärtusi saab Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajate arvates lastele õpetada lastekirjanduse abil ning võrrelda nooremate ja vanemate lasteaiaõpetajate uskumusi väärtushoiakute kujundamisest ning väärtuskasvatusest lastekirjanduse toel. Eesmärgist lähtuvalt püstitatakse kolm hüpoteesi.

1. Orase (2016) uurimusest selgus, et lasteaiaõpetajad kasutavad väärtuskasvatases lasteraamatuid. Lisaks on teada, et õpetajad valivad õppetegevusi enda uskumusi järgides

(Nespor, 1987; Richardson, 2003). Eelnevalt lähtudes püstitab autor esimese hüpoteesi: lasteaiaõpetajad toetuvad lastekirjanduse valikul oma uskumustele väärtustest.

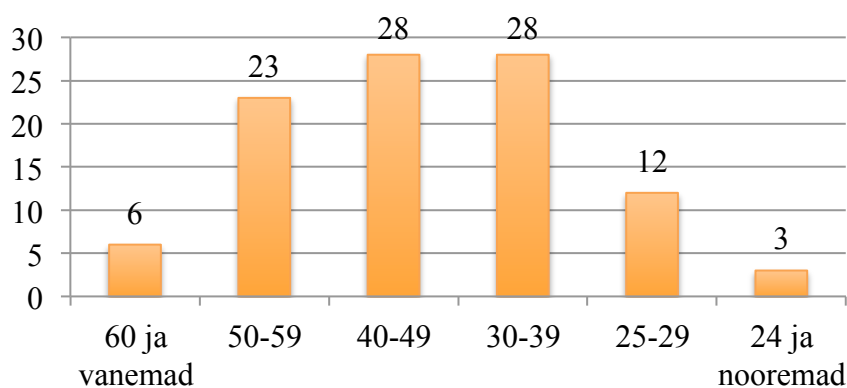
2. Lasteaiaõpetajad peavad oluliseks seda, et muinasjutt annab edasi erinevaid väärtusi, näiteks ausust ja töökust (Müürsepp, 2010). Kõõra (2012) uurimusest selgus, et lasteaiaõpetajate arvates on üheks peamiselt väärtusi arendavaks vahendiks situatsioonimängude kõrval muinasjutud. Uurimuse tulemusest lähtudes püstitab autor teise hüpoteesi: lasteaiaõpetajad eelistavad väärtuskasvatases kasutada muinasjutte.

3. Kesk-ja vanemaealised on lugemises aktiivsemad kui noored ja kõige vähem lugejaid on vanuserühmas 20–29 (Lauristin & Vihalemm, 2017). Sellest lähtuvalt võib arvata, et vanemad ja nooremad lasteaiaõpetajad kasutavad ka lasteaias raamatuid erineval moel. Seega püstitab autor kolmanda hüpoteesi: väärtuskasvatusele suunatud lastekirjanduse valikul on erinevused vanemate ja nooremate lasteaiaõpetajate seas.

Metoodika

Valim

Uuringus osalejate leidmiseks kasutati mugavusvalimit. Valimisse kuulusid kaheksa lasteaeda: kaks Tartu maakonna lasteaeda ja kuus Tartu linna lasteaeda. Lasteaedadesse viidi 126 küsimustikku, nendest tagastati 100 ehk ligikaudu 79%. Uuringus osalenud lasteaiaõpetajate vanuseline jaotus on välja toodud joonisel 1.

Joonis 1. Lasteaiaõpetajate (N = 100) vanuseline jaotus.

Mõõtevahend ja protseduur

Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust, mis koosnes seitsmest küsimusest: kuus Likerti hinnanguskaalaga küsimust ja üks avatud küsimus (Lisa 1). Töö eesmärk eeldas hoiakute mõõtmist, mida Õunapuu (2014) järgi võimaldab Likerti hinnanguskaala, kuna vastaja väljendab väidetega nõustumist või mittenõustumist. Ankeetküsitluse koostas autor toetudes Paide (2012) poolt läbiviidud küsitlusele, milles olid samuti väärtused liigitatud Schilleri ja Bryanti (2009) järgi. Ankeetküsitluse valiidsuse kontrollimiseks viidi kahe lasteaiaõpetajaga läbi pilootküsitlus. Pilootküsitluse tulemusena muudeti üks küsimus sisuliselt arusaadavamaks ja teises küsimuses korrigeeriti Likerti skaala järgi väidete nõustumise sõnastusi. Samuti saadi pilootküsitluse tulemusena teada, et vastamine võtab aega keskmiselt 10 minutit ja antud Schilleri ja Bryant (2009) väärtuste liigitus on õpetajatele sisuliselt mõistetav. Ankeedi sisereleiaabluse koefitsient on 0,94.

Ankeedi esimeses osas küsiti lasteaiaõpetajate taustandmena vanust. Teises osas pidid vastajad hindama lastekirjanduse kasutamise olulisust väärtuste õpetamisel, kus vastaja sai valida ühe vastuse järgnevate seast: väga oluline, oluline, ei oska öelda, ebaoluline ja väga ebaoluline. Kolmandas osas said õpetajad hinnata nelja erineva lastekirjanduse liigi sobivust väärtuste õpetamiseks (skaalal *väga sobiv* kuni *mitte üldse sobiv*). Neljandas osas pidid õpetajad hindama 16 etteantud väärtuste olulisust enda jaoks (skaalal *on väga oluline* kuni *pole üldse oluline*). Viiendas osas said vastajad hinnata 16 etteantud väärtuste kajastumist rühmaruumi toodud lasteraamatutes (skaalal *kajastavad oluliselt* kuni *ei kajasta üldse*). Kuuendas osas said vastajad anda hinnangu sellele, milliste väärtuste õpetamiseks nad on lasteraamatuid tegevuste käigus kasutanud (skaalal *iga nädal* kuni *ei ole üldse kasutanud*). Seitsmendas osas said õpetajad vabavastusena kirjutada, mida nad soovivad kasutada laste väärtuskasvatases.

Ankeetküsimustikud viis autor isiklikult paber kandjal Tartu linna ja maakonna lasteaegade direktoritele või õppealajuhatajale, kes jagasid küsimustikud lasteaiaõpetajatele. Eelnevalt saadeti lasteaia juhtkonnale e-mail, milles saadi nõusolek uuringus osalemiseks ja lepiti kokku aeg, millal autor ankeedid lasteaeda kohale toimetab. Isiklikult kohale minnes lepiti kokku ka see aeg, millal ankeedid tagastatakse. Andmete kogumine toimus 2017. aasta 2. veebruarist kuni 6. märtsini. Inimeste seas uurimusi tehes on oluline, et uuritav osaleks vabatahtlikult ja oleks tagatud anonüümsus (Teadustöö eetika, s.a.). Antud uurimuses osalemine oli kõigile vabatahtlik ja kedagi selleks ei kohustatud. Küsimustiku puhul on päisesse oluline lisada selgitus selle kohta, kuidas on tagatud uuritava anonüümsus (Õunapuu,

2014). Vastajad olid informeeritud anonüümsuse tagamisest ja sellest lähtuvalt ei küsitud vastajate isiklikke andmeid nagu nime, sünnikuupäeva ja koolieelse lasteasutuse nime. Lisaks said vastajad anonüümsuse tagamiseks panna ankeedi suletud ümbrikusse.

Andmeanalüüs

Andmete töötlemiseks ja tulemuste analüüsimiseks kasutati analüüsiprogramme Microsoft Excel ja IBM SPSS Statistics 24.0. Andmete töötlemiseks kasutati kirjeldavat statistikat, et kogutud andmeid kirjeldada, analüüsida ja võrrelda. Kirjeldav statistika võimaldab saadud tulemusi ülevaatlikult ja kompaktselt esitada (Cohen, Manion, & Morrison, 2011; Õunapuu, 2014). Samuti on kirjeldava statistika abil võimalik andmete tulemusi näidata graafikutes ja tabelites (Õunapuu, 2014). Õpetajate gruppide võrdlemiseks kasutati Independent Samples T-Testi võrdlustesti, mis võimaldab võrrelda vanemate ja nooremate lasteaiaõpetajate vahel lasteraamatute kasutamist tegevuste käigus väärtuste õpetamisel. Seosed leiti Kendalli tau_b testi abil, kuna see test sobib kahel ordinaalskaalal olevate tunnuste seoste analüüsimiseks (Croux & Dehon, 2010; Khamis, 2008).

Tulemused

Leidmaks tõestust esimesele hüpoteesile, et lasteaiaõpetajad toetuvad lastekirjanduse valikul oma uskumustele väärtustest, selgitati esmalt välja, missuguseid väärtusi peavad õpetajad isiklikust aspektist lähtudes oluliseks. Selleks kasutati kirjeldavat statistikat ja leiti seosed väärtushoiakute ja rühma toodud lasteraamatutes kajastuvate väärtuste vahel Kendalli tau_b testi abil.

Selgus, et õpetajad peavad võrdselt kõige olulisemaks väärtuseks *koostööoskust ja abivalmidust* (m ehk keskmine=4,69). Neid väärtusi hindasid enda jaoks väga oluliseks 70% õpetajatest ja oluliseks 39% õpetajatest. Samuti hinnati oluliseks ka *ausust ja põhimõttekindlust* ($m=4,66$), mida väga oluliseks pidasid 67% õpetajatest ja oluliseks 30% õpetajatest. Eelnevate väärtuste puhul ei märgitud kordagi vastuseid „Pole oluline“ või „Pole üldse oluline“. Kõige madalamalt hinnati väärtust *Uhkus* ($m=3,42$), mille puhul vastati ainsana, et see väärtus „Pole üldse oluline“. *Uhkus* oli kõikidest väärtustest kõige raskemini hinnatav, vastuse „Raske öelda“ valisid 40% õpetajatest.

Esimese hüpoteesi tõestamiseks analüüsiti ka, missuguseid väärtusi kajastavad õpetajate hinnangul nende poolt rühma toodud raamatud. Ilmnes, et õpetajate hinnangul kajastavad nende poolt rühma toodud raamatud kõige rohkem *abivalmidust* ($m=4,45$),

sallivust (m=4,35) ning *ausust ja põhimõttekindlust* (m=4,29). Väga oluliseks või oluliseks pidasid *abivalmidust* 96%, *sallivust* 89% ning *ausust ja põhimõttekindlust* 90% õpetajatest. Kõige vähem kajastavad õpetajate hinnangul rühma toodud raamatud *uhkust* (m=3,53). Nii *uhkuse* (N ehk vastajate arv=2) kui ka *huumorimeele* (N=1) puhul vastati ainsana, et selliseid väärtusi ei kajasta õpetajate rühma toodud raamatud üldse.

Järgnevalt leiti Kendalli tau_b testi kasutades seosed lasteaiaõpetajate isiklike uskumuste vahel väärtustest ja nende väärtuste vahel, mida kajastavad õpetajate poolt rühma toodud raamatud (Tabel 1.).

Tabel 1. Seosed lasteaiaõpetajate isiklike väärtushoiakute ja rühma toodud lasteraamatutes kajastuvate väärtuste vahel.

Väärtus	Korrelatsiooni koefitsient (r)	p
Lojaalsus	0,486	0**
Austus	0,407	0**
Kohusetunne	0,384	0**
Õiglustunne	0,338	0,001**
Julgus	0,337	0,001**
Uhkus	0,311	0,001**
Empaatia ja osavõtlikkus	0,306	0,002**
Sallivus	0,305	0,002**
Ausus ja põhimõttekindlus	0,272	0,007**
Abivalmidus	0,269	0,007**
Koostööoskus	0,267	0,007**
Leidlikkus	0,263	0,006**
Kannatlikkus	0,251	0,008**
Järjekindlus ja pühendumine	0,233	0,018*
Huumorimeel	0,228	0,017*
Iseseisvus ja enesekindlus	0,167	0,088

Märkus: p – olulisusnivoo **p<0,01, *p<0,05

Statistiliselt olulised tugevad seosed esinesid 13 erineva õpetajate isiklike väärtuste ja õpetajate poolt rühma toodud lasteraamatutes kajastuvate väärtuste vahel (p<0,01). Olulised seosed leiti omavahel nende 13 väärtuste puhul: *lojaalsuse, austuse, kohusetunde, õiglustunde, julguse, uhkuse, empaatia ja osavõtlikkuse, sallivuse, aususe ja põhimõttekindluse, abivalmiduse, koostöö, leidlikkuse ja kannatlikkuse* vahel (p<0,01). Korrelatsioonikordaja on väärtustest kõige tugevama statistilise seosega *lojaalsus* (r=0,486) ja *austus* (r=0,407). Statistiliselt olulised seosed esinesid ka väärtuste *järjekindluse* ja

pühendumise ning huumorimeele vahel ($p < 0,05$). Kõige nõrgem seos ($r = 0,167$, $p > 0,05$) esines väärtuse *Iseseisvus ja enesekindlus* vahel. Õpetajad hindasid *iseseisvust ja enesekindlust* isiklikult oluliseks ($m = 4,63$), kuid rühma toodud raamatud kajastasid seda väärtust oluliselt vähemal määral ($m = 3,97$). Kõige madalama keskmisega hinnati mõlema küsimuse juures väärtust *Uhkus* ($m = 3,48$).

Teise hüpoteesi kontrollimiseks analüüsiti esmalt õpetajate hinnanguid lastekirjanduse liikide sobivusele väärtuste õpetamiseks lastele. Selleks kasutati kirjeldavat analüüsi ja leiti vastuste miinimumid, maksimumid, aritmeetiline keskmine ja standardhälve. Hinnangute keskmine tulemus näitas, et muinasjutte peetakse väärtuste õpetamisel kõige sobivamaks (Tabel 2.).

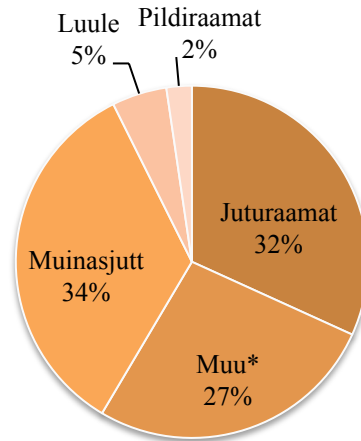
Tabel 2. Lasteaiaõpetajate hinnangud lastekirjanduse liikide sobivusele väärtuskasvatases.

	N*	Max	Min	m*	SD*
Muinasjutt	100	5	3	4,85	0,386
Juturaamat	100	5	3	4,78	0,440
Pildiraamat	99	5	4	4,70	0,462
Luule	100	5	2	4,39	0,634

Märkus: N* - vastajate arv, m* - keskmine *SD - standardhälve.

Lisaks leiti õpetajate vastuste sagedusjaotus iga lastekirjanduse liigi puhul. Muinasjutte väärtuskasvatases pidasid väga sobivaks 86% ja sobivaks 13% vastajatest. Juturaamatut pidasid väga sobivaks 79% ja sobivaks 20% õpetajatest. Nii juturaamatu kui ka muinasjutu puhul märkis 1% vastajatest vastuseks „Raske öelda”. Pildiraamatuid pidasid väärtuskasvatases väga sobivaks 69% vastajatest ja oluliseks 30%. Luulet pidasid väga oluliseks 46%, oluliseks 48% ja 5% ei osanud seisukohta võtta. 1% õpetajate arvates pole luule sobiv väärtuskasvatases kasutamiseks.

Samuti analüüsiti teise hüpoteesi kontrollimise eesmärgil õpetajate vabavastuseid. Vabavastused võimaldasid täpsustada, kuidas lastekirjanduse eelistavad oma soovitudes kasutada muinasjutte laste väärtuskasvatases. Selleks sai iga vastaja nimetada kolm lasteraamatut, mida nad laste väärtuskasvatases soovitsid kasutada. Kokku nimetati raamatuid 258, mille hulgas oli ka mitu korda esile toodud raamatuid. Kõige rohkem nimetati Lotte raamatuid ($N = 14$), Laura lugude raamatuid ($N = 13$) ja sarja „Minu tunded” ($N = 10$). Erinevate nimetustega raamatuid ja raamatute sarju nimetati kokku 114. Lasteaiaõpetajate soovitatud raamatud on esitatud liikide kaupa protsentuaalselt järgnevas sektordiagrammis (Joonis 2.).

Joonis 2. Lasteaiaõpetajate soovitatud raamatud väärtuskasvatuseks lastekirjanduse liikide kaupa.

Märkus: * Muu - käitumisõpikud, ajakirjad ja teised kirjanduse liigid.

Kõige rohkem soovitati muinasjutte (näiteks Lotte raamatuid, Naksitralle ja Sipsikut) ja juturaamatuid (näiteks Laura lood, „Eesti lastejuttude kuldraamat“ ja „Jipp ja Janneke“). Vähemal määral soovitati luuleraamatuid (näiteks „Eesti lasteluule kuldraamat“ ja „Tublid loomad“). Soovitati ka konkreetseid luuletajaid, näiteks Heljo Mändi ja Heiki Vilepit. Vähemal määral soovitati ka pildiraamatuid, näiteks raamatuid „Täiuslik lumemees“ ja „*What do you do with an idea?*“. Muu alla liigitati näiteks ajakiri „Täheke“, sari „Minu tunded“ ja raamat „Tahan olla kiiduväärt“.

Kolmanda hüpoteesi kontrollimiseks jaotati uurimuses osalejad (N=100) kahte gruppi – vanemad ja nooremad lasteaiaõpetajad – ankeedis esitatud vanuserühmade põhjal. Vanemate lasteaiaõpetajate gruppi (N=57) jaotati 40-aastased ja vanemad õpetajad. Nooremate lasteaiaõpetajate gruppi (N=43) jaotati 39-aastased ja nooremad õpetajad. Seejärel võrreldi kahe vanuserühma õpetajate vastuseid küsimusele „Kui oluliseks peate lastekirjanduse kasutamist väärtuste õpetamisel?“ (Tabel 3.).

Tabel 3. Lasteaiaõpetajate hinnangud lastekirjanduse kasutamise kohta väärtuste õpetamisel.

	Väga oluline	Oluline	Ei oska öelda	Ebaoluline	Väga ebaoluline
Vanemad õpetajad (N=57)	40	17	0	0	0
Nooremad õpetajad (N=43)	17	21	1	0	1

Märkus: N - vastajate arv

Võrdleva analüüsi tulemused näitasid, et nii nooremad kui ka vanemad õpetajad peavad lastekirjanduse kasutamist oluliseks väärtuste õpetamisel. Vanemad õpetajad peavad lastekirjanduse kasutamist väga oluliseks (70,2% vastajatest) või oluliseks (29,8% vastajatest). Nooremate õpetajate tulemused jagunesid peaaegu võrdselt väga olulise (46,6%) ja olulise (48,8%) vahel. Noorematest õpetajatest 2,3% ei osanud hinnangut anda ja 2,3% noorematest õpetajatest hindas lastekirjanduse kasutamist väärtuste õpetamisel väga ebaoluliseks.

Lisaks võrreldi T-võrdlustesti põhjal kahe vanuserühma õpetajate vastuseid küsimusele „Missuguste väärtuste õpetamiseks olete tegevuste käigus lasteraamatuid kasutanud?“ (Tabel 4.).

Tabel 4. Lasteraamatute kasutamine tegevuste käigus väärtuste õpetamisel.

Väärtus	Nooremad (N=43)		Vanemad (N=53)		p*
	m*	SD*	m	SD	
Empaatia ja osavõtlikkus	3,28	1,202	3,72	1,063	0,061
Koostööoskus	3,52	1,194	3,81	1,001	0,205
Julgus	3,17	1,102	3,59	1,043	0,062
Järjekindlus ja pühendumine	2,72	1,054	3,51	0,925	0**
Õiglustunne	3,02	1,172	3,54	1,146	0,036*
Abivalmidus	3,63	1,113	4,13	0,900	0,019*
Ausus ja põhimõttekindlus	3,60	0,857	3,87	1,010	0,172
Huumorimeel	2,74	1,037	3,62	1,048	0**
Iseisvus ja enesekindlus	3,17	1,116	3,45	1,030	0,207
Lojaalsus	2,61	0,972	3,18	1,108	0,012*
Kannatlikkus	3,02	1,137	3,53	1,027	0,027*
Uhkus	2,60	0,979	3,10	1,053	0,021*
Leidlikkus	2,74	1,044	3,46	1,093	0,002**
Austus	3,02	1,047	3,51	1,206	0,043*
Kohusetunne	3,17	1,138	3,77	1,078	0,011*
Sallivus	3,48	1,131	3,87	1,020	0,080

Märkus: *m - keskmine *SD - standardhälve, p* - olulisusnivoo

**p<0,01, *p<0,05

Leiti, et vanemad ja nooremad lasteaiaõpetajad kasutavad lasteraamatuid väärtuskasvatases erinevate väärtuste õpetamiseks erinevalt. Statistiliselt olulised erinevused kahe rühma eelistustes esinesid *huumorimeele, järjekindluse ja pühendumise ning leidlikkuse* ($t = -4,040 - 3,160$; $p < 0,001$) vahel. Olulisi erinevusi esines ka *õiglust, abivalmidust, lojaalsust, kannatlikkust, uhkust, austust ja kohusetunnet* ($t = -2,127 - 2,594$; $p < 0,05$) kujundavate raamatute kasutuste vahel. Nii vanemate kui ka nooremate lasteaiaõpetajate seas

kasutati lasteraamatuid väärtuskasvatases kõige enam *aususe* ja *põhimõttekindluse*, *iseseisvuse* ja *enesekindluse* ning *sallivuse* kujundamiseks. Eelnevate väärtushoiakute kujundamiseks kasutavad nii vanemad kui ka nooremad lasteaiaõpetajad lasteraamatuid keskmiselt iga kuu (m~4).

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada, milliseid väärtusi saab Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajate arvates lastele õpetada lastekirjanduse abil ning millised on nooremate ja vanemate lasteaiaõpetajate uskumused väärtushoiakute kujundamisest ning väärtuskasvatusest lastekirjanduse toel. Ilmnes, et lasteaiaõpetajad valivad lastekirjandust enda väärtushoiakutest lähtuvalt ja eelistavad kasutada muinasjutte laste väärtuste kujundamiseks. Lisaks selgus, et vanemad ja nooremad lasteaiaõpetajad valivad lastekirjandust väärtuskasvatuse jaoks erinevalt.

Esiteks eeldati, et lasteaiaõpetajad toetuvad lastekirjanduse valikul oma uskumustele väärtustest. Sellele hüpoteesile leiti kinnitus. Lasteaiaõpetajad hindasid oluliseks koostööskust, abivalmidust, ausust ja põhimõttekindlust. Uurimuses osalenud lasteaiaõpetajate isiklike väärtuste ja rühma toodud lasteraamatutes kajastuvate väärtuste vahel olid olulised statistilised seosed kõikide väärtuste puhul välja arvatud iseseisvus ja enesekindlus. Seda väärtust pidasid lasteaiaõpetajad isiklikult oluliseks, kuid rühma toodud lastekirjandus kajastas sama väärtust oluliselt vähemal määral. Paide (2012) leidis samuti, et Tartu lasteaiaõpetajate arvates peaks lasteaias kujundama koostööskust, abivalmidust ning ausust ja põhimõttekindlust. Ka Belova (2016) uurimusest tuli välja, et Narva ja Tallinna lasteaiaõpetajad peavad lasteaias õpetamiseks oluliseks Tartu õpetajatele sarnaselt kahte väärtust – koostööskust ja abivalmidust. Saab öelda, et lasteaiaõpetajate isiklikud väärtused on need, mida lasteaiaõpetajad soovivad kujundada ka lasteaias. Põhjuseks, miks *iseseisvus* ja *enesekindlus* rühma toodud lastekirjanduses ei kajastu, võib olla see, et lasteaiaõpetajad eeldavad, et *iseseisvust* ja *enesekindlust* õpib kõige edukamalt läbi praktiliste tegevuste. Põhjuseks, miks seosed väärtuste vahel esinesid, võib olla see, et õpetajad valisid õppetegevusi enda uskumuste põhjal (Nespor, 1987; Richardson, 2003). Ka Peterson ja teised (2010) on välja toonud, et õpetaja jaoks isiklikult olulised väärtused peegelduvad igapäevastes tegevustes, nii suhtlemises kui ka käitumises.

Teiseks eeldati, et lasteaiaõpetajad eelistavad väärtuskasvatases kasutada muinasjutte ja sellele hüpoteesile leiti samuti kinnitus. Uurimustöö tulemustest selgus, et lasteaiaõpetajad peavad muinasjutte väärtuskasvatases kõige sobivamaks lastekirjanduse liigiks. Lisaks, kui

õpetajatele anti võimalus soovitada väärtuskasvatuseks raamatuid, siis soovitati kõige enam muinasjutte. Varasemates Kõõra (2012) ja Lepini (2012) uurimustes ilmnes samuti, et õpetajad peavad muinasjutte üheks võimalikuks väärtusi kujundavaks vahendiks. Krusten (1995) ja Bettelheim (2007) on välja toonud, et muinasjutu kaudu areneb lapse tundeelu ja kogemus ning muinasjutt võimaldab saada teadmisi iseenda kohta. Muinasjuttude eelistuse põhjuseks võib olla see, et lasteaiaõpetajad peavad muinasjuttude teksti arusaadavaks. Oras (2016) leidis, et lasteaiaõpetajad valivad raamatuid väärtuskasvatuse jaoks lähtudes teksti arusaadavusest ja teksti elulisusest.

Kinnitus leiti ka kolmandale hüpoteesile: vanemate ja nooremate lasteaiaõpetajate seas on erinevusi väärtuskasvatusele suunatud lastekirjanduse valikul. Ilmnes, et vanemad lasteaiaõpetajad peavad väärtuste õpetamisel ja väärtushoiakute kujundamisel lastekirjanduse kasutamist olulisemaks kui nooremad lasteaiaõpetajad. Suur osa vanemate õpetajatest arvasid, et lastekirjanduse kasutamine väärtuste õpetamisel on väga oluline, samas kui nooremad pidasid lastekirjanduse kasutamist oluliseks. Lisaks kasutasid vanemad ja nooremad lasteaiaõpetajad lastekirjandust erinevate väärtushoiakute kujundamiseks. Sarnasuseks saab pidada seda, et nii vanemad kui ka nooremad õpetajad kasutavad kõige enam lasteraamatuid *aususe ja põhimõttekindluse, iseseisvuse ja enesekindluse ning sallivuse* kujundamisel. Seega väärtuskasvatusele suunatud lastekirjanduse valikul esineb nooremate ja vanemate õpetajate vahel erinevusi, kuid leidub vähemal määral ka sarnasusi.

Lauristin ja Vihalemm (2017) on leidnud, et lugemise aktiivsuses on kesk- ja vanemaeliste hulgas suurem kui nooremate seas. Põhjuseks, miks nooremad lasteaiaõpetajad ei pidanud väärtuskasvatusele suunatud lastekirjandust nii oluliseks, võibki seiseneda selles, et noorte õpetajate enese raamatuhuvi on vähene (Mallene & Vaikmäe, 2010). Põhjus võib seisneda ka selles, et nooremad kasutavad uut meediat rohkem, näiteks tahvelarvuteid, mistõttu võivad nad ka lasteaias kasutada pigem uut ja endale harjumuspärasemat vahendit (Lauristin & Vihalemm, 2017).

Töö piiranguks võib lugeda seda, et läbiviidud Likerti skaala põhine ankeetküsitlus annab ülevaate lasteaiaõpetajate hinnangutest, kuid tulemused ei pruugi avalduda samamoodi lasteaias läbiviidavates tegevustes. Töö piiranguks võib pidada ka seda, et uurimus sai läbi viidud vaid Tartu maakonna lasteaiaõpetajate seas, mistõttu ei saa tulemusi üldistada kõikidele Eesti lasteaiaõpetajatele. Tulevikus võib antud teemat edasi uurida sel viisil, et viidakse uurimus läbi mitmetes erinevates maakondades. Samuti saab edasi uurida, kuidas kajastuvad antud hinnangud igapäevastes lasteaia tegevustes, ja leida põhjuseid muinasjuttude eelistamise kohta lasteaiaõpetajate poolt.

Antud uurimusest saab ülevaate sellest, kuidas hindavad lasteaiaõpetajad erinevaid lastekirjanduses olevaid väärtusi ja millist lastekirjanduse liiki lasteaiaõpetajad eelistavad. Ka saab ülevaate sellest, kuidas lasteaiaõpetajate isiklikud usukumused väärtuste kohta avalduvad lastekirjanduse valikul. Teatud lastekirjanduse liikide mitte eelistamine võiks viia diskussioonini, mis põhjusel on luule ja pildiraamat vähem eelistatud kui muinasjutt.

Tänuõnad

Täna kõiki nii uurimuses kui ka pilootuurimuses osalenud lasteaiaõpetajaid ja osalenud lasteaegade vastutulelike juhtkondi. Eriti soovin tänada juhendajat Age Salo, kes andis töö jaoks nii edasiviivat kui ka motiveerivat tagasisidet ja Lembi Loigut inglise keele korrektuuri eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Allkiri:

Kuupäev: 29.05.2017

Kasutatud kirjandus

- Aruste, S. (2014). *Lasteaiaõpetajate hinnangud väärtuskasvatusemetoodikale Väärtuskasvatus Tarkuste Hoidise abil*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Ashton, T. P. (2015). Historical Overview and Theoretical Perspectives of Research on Teachers' Beliefs. H. Fives & M. G. Gill (Eds.), *International handbook of research on teachers' beliefs* (pp. 31–47). New York: Routledge.
- Belova, O. (2016). *Õpetajate ja 5–6 aastaste laste vanemate arusaamad draamaõpetuse võimalustest väärtuskasvatases koolieelses lasteasutuses*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikooli Narva Kolledž.
- Bettelheim, B. (2007). *Muinasjuttude võlujõud: muinasjuttude tähtsus ja tähendus*. Tartu: Atlex.
- Carlsson, A. (2011). Inimene väärtustajana teel iseenese poole – *omnia mea mecum porto*. T. Kuurme (Toim), *Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides* (lk 11–42). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th ed.) London, UK: Routledge.
- Cooper, M., Burman, E., Ling, L., Razdevsek-Pucko, C., & Stephenson, J. (2009). Praktilised strateegiad väärtuskasvatases. M. Pöder, M. Sutrop, & P. Valk (Koost), *Väärtused, iseloom ja kool: väärtuskasvatuse lugemik* (lk 146–192). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Court, D., & Rosental, E. (2007). Values Embodied in Children's Literature used in Early Childhood Education in Israeli State Schools. *Early Childhood Education Journal*, 34(6), 407–414.
- Croux, C., & Dehon, C. (2010). Influence functions of the Spearman and Kendall correlation measures. *Statistical methods & applications*, 19(4), 497–515.
- Erelt, T., Kadakas, M., Kala-Arvisto, U., Maanso, V., Puksand, H., Tamm, E., & Unt, I. (2014). *Hariduse ja kasvatusesõnaraamat*. Tallinn: Eesti keele Sihtasutus.
- Erelt, T., Leemets, T., Mäearu, S., & Raadik, M (Koost). (2013). *Eesti õigekeelsussõnaraamat*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Eyre, L., & Eyre, R. (2014). *Kuidas oma lastele väärtusi õpetada*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

- Fives, H., & Buehl, M. M. (2012). Spring cleaning for the “messy” construct of teachers’ beliefs: What are they? Which have been examined? What can they tell us. *APA educational psychology handbook, 2*, 471–499.
- Haridus-ja teadusministeerium (2014). *Eesti elukestva õppe strateegia 2020*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Hays, C., & Carver, L. J. (2014). Follow the liar: the effects of adult lies on children's honesty. *Developmental Science, 17*(6), 977–983.
- Hunt, P. (1995). *Children's literature: An illustrated history*. Oxford: Oxford University Press.
- Jung, N. (2013). Ühe aabitsa väärtusalane näidisanalüüs. G. Kangilaski, M-L. Parder & T. Pisuke-Roos (Toim), *Väärtuspõhine kool: Eesti ja maailma kogemus*. (lk 389–403). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Kagan, D. M. (1992). Implication of research on teacher belief. *Educational psychologist, 27*(1), 65–90.
- Khamis, H. (2008). Measures of Association: How to Choose?. *Journal of Diagnostic Medical Sonography, 24*(3), 155–162.
- Klaos, S. (2011). Globaalne klassituba ja netigeneratsiooni väärtused. T. Kuurme (Toim), *Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides* (lk 161–182). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (2011). *Riigi Teataja I 2008, 23, 152*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>
- Krusten, R. (1995). *Eesti lastekirjandus*. Tartu: Elmatar.
- Krusten, R., Kumberg, K., Mürsepp, M., Niitra, M., Ojala, H., Palm, J., Reidolv, M., & Tarrend, A. (2006). *Lastekirjanduse sõnastik*. Tallinn: Eesti Lastekirjanduse Teabekeskus.
- Kõõra, K. (2012). *Koolieelsete lasteasutuste õpetajate ja lastevanemate arusaamad väärtuskasvatases*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Langemets, M., Tiits, M., Valdre, T., Veskis, L., Viks, Ü., & Voll, P. (Toim). (2009). *Eesti keele seletav sõnaraamat* (2.trükk). Külastatud aadressil <http://www.eki.ee/dict/ekss/>
- Lauristin, M., & Vihalemm, P. (2017). Kultuurisuhete muutumine. P. Vihalemm, M. Lauristin, V. Kalmus, & T. Vihalemm (Toim), *Eesti ühiskond kiirenevas ajas. Uuringu „Mina. maailm. meedia” 2002–2014 tulemused* (lk 223–245). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

- Lepin, M. (2012). *Fairy tales in teaching English language skills and values in school stage I*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Levin, B. B. (2015). The Development of Teachers' Beliefs. In H. Fives & M. G. Gill (Eds.), *International handbook of research on teachers' beliefs* (pp. 48–65). New York: Routledge.
- Loogma, K., & Talts, L. (2009). Õpetajate pedagoogilised veendumused ja õpetamispraktikad, tööalased hoiakud ning õpikeskkond. K. Loogma (Toim), *Õpetaja professionaalsus ning tõhusama õpetamis- ja õppimiskeskonna loomine: OECD rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS tulemused* (lk 24–42). Tallinn: Tallinna Ülikooli haridusuuringute keskus.
- Lääts, H. (2014). *Lasteraamatute kasutamine laste üldoskuste arendamisel kahe Põltsamaa lasteaia näitel*. Publitseerimata bakalareusetöö. Tartu Ülikool.
- Maisväli, K. (2013). *Tunnete mõistmine empaatia ilminguna 4–6 aastaste laste näitel*. Publitseerimata bakalareusetöö. Tartu Ülikool.
- Mallene, S., & Vaikmäe, I. (2010). Sissejuhatus. K. Vahar (Toim), *Lugeda on vahva! Mõtteid ja võtteid lugema innustamiseks* (lk 4–5). Tallinn: TEA kirjastus.
- McAlpine, L., Eriks-Brophy, A., & Crago, M. (1996). Teaching beliefs in Mohawk classrooms: Issues of language and culture. *Anthropology & Education Quarterly*, 27(3), 390–413.
- Mills, C. (2014). Introduction. In C. Mills (Ed.), *Ethics and Children's Literature* (pp. 1–12). England: Ashgate Publishing.
- Mitt, M. (2012). *Väärtuskasvatus Tarkuste hoidise abil. Eesti rahvapärimusel põhinev meetodika lasteaedadele, algkoolidele ja lapsevanematele*. Tallinn: MTÜ Väärtuskoolitus.
- Müürsepp, M. (1998). *Laps on hakanud lugema*. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.
- Müürsepp, M. (2010). Väärtuste kujundamine keele ja kõne õpetamise ja lastekirjanduse kaudu. M. Veisson (Koost), *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias* (lk 27–42). Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.
- Neeme, M. (2011). Väärtuskasvatus toimib läbi (kooli) elupraktika. T. Kuurme (Toim), *Kõneldud ja elatud väärtused erinevates pedagoogilistes kultuurides* (lk 142–160). Tallinn: Tallinna Ülikooli Kasvatusteaduste Instituut.
- Nespor, J. (1987). The role of beliefs in the practice of teaching. *Journal of curriculum studies*, 19(4), 317–328.

- Niitra, M. (2014). Väikelastekirjandus. A. Kehman, Ü. Väljataga, & J. Palm (Toim), *Eesti laste- ja noortekirjandus 1991–2012* (lk 35–44). Tallinn: Eesti Lastekirjanduse Keskus.
- Nikolajeva, M. (1996). *Introduction to the Theory of Children's Literature*. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.
- Oras, K. (2016). *Väärtuskasvatustlike eesmärkide saavutamise lasteraamatute kaudu lastega filosoferimise meetodit kasutades 6–7 aastaste lastega*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Paide, L. (2012). *4–6aastaste laste vanemate ja õpetajate hinnangud väärtuskasvatusele Tartu lasteaegade näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.
- Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: Cleaning up a messy construct. *Review of educational research*, 62(3), 307–332.
- Palm, J. (2014). Luule. A. Kehman, Ü. Väljataga, & J. Palm (Toim), *Eesti laste- ja noortekirjandus 1991–2012* (lk 165–175). Tallinn: Eesti Lastekirjanduse Keskus.
- Penno, J. F., Wilkinson, I. A., & Moore, D. W. (2002). Vocabulary acquisition from teacher explanation and repeated listening to stories: Do they overcome the Matthew effect?. *Journal of Educational Psychology*, 94(1), 23–33.
- Peterson, T., Suur, S., & Õun, T. (2010). Väärtused lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuses. M. Veisson (Koost), *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias* (lk 87–105). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Pilli, E., & Maandi, E. (1998). Eesti noorte eetilistest väärtustest. J. Mikk (Toim), *Väärtuskasvatus: artiklite kogumik*. (lk 37–49). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Pittelkow, K., & Jacob, A. (2004). *Andekas laps: avasta oma lapse anded ja võimed*. Tartumaa: Väike Vanker.
- Pärnits, H. (2013). *Erinevate taustaandmetega lasteaia pedagoogide uskumused lasteaiaõpetaja käitumisviiside kohta lastega*. Publitseerimata magisträtöö. Tartu Ülikool.
- Reynolds, K. (2012). *Children's Literature* (2nd ed.). Newcastle-under-Lyme: Northcote House.
- Richardson, V. (2003). Preservice Teachers' Beliefs. In J. Raths, & A. C. McAnich (Eds.), *Teacher beliefs and classroom performance: the impact of teacher education* (pp. 1–22). Greenwich: Information Age Publishing.

- Schihalejev, O. (2011). *Väärtuskasvatus õpetajakoolituses*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Schihalejev, O. (2015). Narratiivid väärtuskasvatuse teenistuses. O. Schihalejev (Koost), *Õppemeetodid väärtuskasvatuse teenistuses – miks ja kuidas?* (lk 25–35). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Schihalejev, O., & Pevkur, A. (2010). Võimalused väärtuskasvatuseks. Luisk, Ü. (Toim), *Läbivad teemad õppekavas ja nende rakendamine koolis* (lk 174–189). Tartu: Tartu Ülikooli haridusuuringute ja õppekavaarenduse keskus.
- Schiller, P., & Bryant, T. (2009). *Väärtuste raamat: kuidas õpetada 16 põhiväärtust väikestele lastele?* Tartu: Studium.
- Sirdla, G. (2013). *Sõpruse tähenduse ja sõpruse vajalikkuse tunnetamine erinevas eas inimeste poolt*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.
- Skinner, M. E. (2010). All joking aside: Five reasons to use humor in the classroom. *The Education Digest*, 76(2), 19–21.
- Sutrop, M. (2009). Väärtused ja haridus ühiskondlikus kontekstis. Väärtused ja väärtuskasvatus. M. Sutrop, P. Valk, & K. Velbaum (Koost), *Valikud ja võimalused 21. Sajandi Eesti ja Soome koolis* (lk 50–67). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Sutrop, M., & Harro-Loit, H. (2013). Hea kooli mõõdupuud. G. Kangilaski, M-L. Parder, & T. Pisuke-Roos (Toim), *Väärtuspõhine kool: Eesti ja maailma kogemus*. (lk 216–246). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Teadustöö eetika* (s.a.). Külastatud aadressil <http://www.eetika.ee/et/teaduseetika/teadustoo>
- Thompson, M. (2011). Developing moral values in children: Observations from a preschool. *Ife Psychologia*, 19(2), 394–411.
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional knowledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 1791–1798.
- Tuulik, M. (2006). *Kõlbeline kasvatus*. Tallinn: Vali Press.
- Vahter, E. (2010). Väärtustades last ja kunsti. M. Veisson (Koost), *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias* (lk 63–74). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.
- Veisson, M., & Kuurme, T. (2010). Ülevaade väärtustest, väärtuskasvatusest ja moraalist. M. Veisson (Koost), *Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias* (lk 9–22). Tartu: Eesti Keele Sihtasutus.

Õunapuu, L. (2014). Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes. Tartu
Ülikool. Külastatud aadressil: [http://dspace.utlib.ee/bitstream/handle/10062/36419/
ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1](http://dspace.utlib.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf?sequence=1)

Lisa 1. Ankeetküsimustik koolieelse lasteasutuse õpetajale

Küsimustik

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Sandra Kask, Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja 3. kursuse üliõpilane ja palun Teie abi alljärgneva küsimustiku täitmisel. Küsimustik on osa minu bakalaureusetööst, milles uurin lasteaiaõpetajate arvamusi väärtuste õpetamise kohta lastekirjanduse abil.

Küsimustikul ei ole õigeid ja valesid vastuseid ning küsimustik on anonüümne – andmeid kasutatakse vaid selle uurimuse raames. Vastamine võtab aega keskmiselt 10 minutit.

Märkige ristikesega (X) Teile sobiv lahter iga küsimuse juures.

1. Kui vana Te olete?

24 või noorem	
25–29	
30–39	
40–49	
50–59	
60 või vanem	

2. Kui oluliseks peate lastekirjanduse kasutamist väärtuste õpetamisel?

Palun valige üks vastus.

Väga oluliseks	
Oluliseks	
Ei oska öelda	
Ebaoluliseks	
Väga ebaoluliseks	

3. Palun hinnake järgmiste lastekirjanduse liikide sobivust väärtuste õpetamiseks

lastele:

Palun valige iga liigi kohta üks vastus.

	Pole üldse sobiv	Pole sobiv	Raske öelda	On sobiv	On väga sobiv
Lasteluule					
Muinasjutud					
Pildiraamatud					
Juturaamatud					

4. Palun hinnake järgnevate väärtuste olulisust enda jaoks:

Palun valige iga väärtuse kohta üks vastus.

Väärtus	Pole üldse oluline	Pole oluline	Raske öelda	On oluline	On väga oluline
Empaatia ja osavõtlikkus					
Koostööoskus					
Julgus					
Järjekindlus ja pühendumine					
Õiglustunne					
Abivalmidus					
Ausus ja põhimõttekindlus					
Huumorimeel					
Iseseisvus ja enesekindlus					
Lojaalsus					
Kannatlikkus					
Uhkus					
Leidlikkus					
Austus					
Kohusetunne					
Sallivus					

5. Palun hinnake, mil määral kajastavad järgnevaid väärtusi Teie poolt rühma toodud lasteraamatud?

Palun valige iga väärtuse kohta üks vastus.

Väärtus	Ei kajasta üldse	Ei kajasta	Ei oska öelda	Kajastavad	Kajastavad oluliselt
Empaatia ja osavõtlikkus					
Koostööoskus					
Julgus					
Järjekindlus ja pühendumine					
Õiglustunne					
Abivalmidus					
Ausus ja põhimõttekindlus					
Huumorimeel					
Iseseisvus ja enesekindlus					
Lojaalsus					
Kannatlikkus					

Uhkus					
Leidlikkus					
Austus					
Kohusetunne					
Sallivus					

6. Missuguste väärtuste õpetamiseks olete tegevuste käigus lasteraamatuid kasutanud?

Palun valige iga väärtuse kohta üks vastus.

Väärtus	Ei ole üldse kasutanud	Olen kasutanud kord kuus või harvem	Ei oska öelda	Olen kasutanud iga kuu	Kasutan iga nädal
Empaatia ja osavõtlikkus					
Koostööoskus					
Julgus					
Järjekindlus ja pühendumine					
Õiglustunne					
Abivalmidus					
Ausus ja põhimõttekindlus					
Huumorimeel					
Iseseisvus ja enesekindlus					
Lojaalsus					
Kannatlikkus					
Uhkus					
Leidlikkus					
Austus					
Kohusetunne					
Sallivus					

7. Kirjutage palun kolm lasteraamatut, mida soovitaksite kasutada laste

väärtuskasvatuses:

- 1.
- 2.
- 3.

Aitäh, et leidsite aega ja andsite omapoolse panuse minu bakalaureusetöö valmimisele!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Sandra Kask

(sünnikuupäev: 22.09.1995)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Tartu linna ja maakonna lasteaiaõpetajate uskumused lastekirjanduse kasutamise võimalustest väärtushoiakute kujundamisel ja väärtuskasvatuses" mille juhendaja on Age Salo
  - 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
  - 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace´i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 28.05.2017